

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XIX. De dono timoris quod respondet spei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

QVAEST. XIX.

tur de ipso diabolo, potest referri ad spē, qua sperat fe de sanctis uictoriam obtinere, secundum illud qđ supra præmisiter. Hēt fidutiam, qđ lordanis influat in os eius. Hēc autem non est spes, de qua loquimur.

Enchiridit. **A**D SECUNDUM dicendum, qđ sicut Aug. * dicit in Enchiridiō, Fides est & malorum rerum, & bonarum & præteritū, & præsentū, & futurū, & suarū, & alienarū. Sed spes nō est nisi rerum bonarū futurarum ad se pertinentiū: & id magis potest esse fiducia informis in damnatis, quam spes, quia dona diuina non sunt eis futura possibilia, sed sunt eis absentia.

AD TERTIUM dicendum, quod defectus speci in damnatis nō uariat demeritum, sicut nec euacatio speci in beatis auger meritan: sed utrumq; cōtinuit propter mutationem status,

ARTICVLVS IIII.

Vtrum spes uiatorum habeat certitudinem.

Ver. q.4. art. 2. ad 4. **A**D QUARTVM sic pcedi. Vñ qđ spes uiatorū nō habet certitudinē. Spes n. est in uoluntate sicut in subiecto: sed certitudo nō pertinet ad uoluntatē, sed ad intellectū. ergo spes non habet certitudinem. ¶ 2 Pr̄t. Spes ex gratia & meritis prouenit, ut supra* dēlūm est: sed in hac uita scire per certitudinē non possumus, quod gratiam habeamus, ut supra dīctū t̄ est. ergo spes uiatorum non habet certitudinem.

¶ 3 Pr̄t. Certitudo cē nō p̄t de eo, qđ p̄t deficere: H̄ sed multi uiatores habētes sp̄s, deficiūta cōsecutiō beatitudinis. ergo spes uiatorū non hēt certitudinē.

SED CONTRA est, quod spes est certa expectatio future beatitudinis, sicut Magister dicit 26. dis. 3. sententiārum, quod potest accipi ex hoc quod dicitur 2. ad Timo. I. Scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare.

RESPON. Dicendum, quod certitudo inuenitur in aliquo duplicitate, lessentialiter, & participatiue. Essentialiter quidem inuenitur in ui cognoscituia: participatiue aut̄ i oī eo, qđ a ui cognoscituia mouetur in fallibiliter ad finē suū, secundū quē modū dī, qđ natura certitudinaliter operatur tanquā mota ab intellectu diuino certitudinaliter mouente unum- quodque ad suū finē. Et per hunc ēt modum uirtutes morales certius arte dñr operari, inquantuī per modū naturae mouētur a rōne ad suos actus. Et sic ēt spes certitudinaliter tendit in suum finem, quasi particeps certitudinem a fide, quē est in ui cognoscituia. Vnde pater responso ad Primum.

AD 11. dicendū, qđ spes nō innititur principaliter gratia iam habitā, sed diuinā omnipotētia & misericordia, & per quam etiam qui gratiam non hēt, eam consequi potest, ut si ad uitam aternam perueniat. De omnipotētia autem Dei & misericordia eius certus est quicunque fidem habet.

AD 111. dicendū, qđ hoc, quod aliqui habentes sp̄s, deficiant a consecutione beatitudinis, contingit ex defectu liberī arbitrii ponentis obſtagulum peccati, n̄ aut ex defectu diuinæ potētiae, uel misericordia cui spes inuiti. Vñ hoc nō p̄iudicat certitudini sp̄s.

Super quest. decima-
nona articulum pri-
mum.

QVAESTIO XIX.

De dono timoris, in duodecim articulos diuina.

In ar. 1. q. 19. aduer-
te, qđ ut in prime
partis commentariis
dictum est, malū cul-
pe instantium dicit a

EINDE considerandū
est de dono timoris.

Et circa hoc queruntur duodecim.

¶ Primō, Vtrū De debet timeri.

¶ Secundō, De diuisione timoris in timorem filiale, intiale, seruile, & mundanum.

¶ Tertiō, Vtrum timor mundanus semper sit malus.

¶ Quartō, Vtrum timor seruile sit bonus.

¶ Quintō, Vtrum sitidē in substanciali cum filiali.

¶ Sextō, Vtrum adueniente charitate excludatur timor seruile.

¶ Septimō, Vtrum timor sit in substantia sapientiae.

¶ Octauō, Vtrum timor initialis sit idem in substanciali cum timore filiali.

¶ Nonō, Vtrum timor sit donū spiritus sancti.

¶ Decimō, Vtrum crescat crescat in charitate.

¶ Undecimō, Vtrum maneat in patria.

¶ Duodecimō, Quid respondeat ei in bus & fructibus.

ARTICVLVS PRIMUS

Vtrum Deus timeri.

AD PRIMUM sic procedatur. Videamus.

Deus timeri non possit. Obiectum est malum futurum, ut supra* habitat.

est exp̄s omnia mali, cū sit ipsa bona.

Deus timeri non potest.

¶ 2 Pr̄t. Timor sp̄i opponitur: sed sicut deo. ergo non possimus & simul eum.

¶ 3 Pr̄t. Sicut Philo dicit in 2. Ad Timo.

de quib; nobis mala plenior: sed mala in nobis a Deo, sed ex nobis p̄is, secundum

13. Perditio tua ex Israhel, ex me auxiliū.

Deus timeri non debet.

SED CONTRA est, qđ dicit Ier. no-

timebit te o rex gentium? Et Malachi.

nus, ubi timor meus?

RESPON. Dicendum, qđ sicut sp̄s habet

bīcētū, qđ orū una est ipsum bonū fu-

adēptionē quis expectat: aliud aut̄ est simili-

per quem expectat se ad ipsiū sp̄m. timor duplex obiectū habere potest, cō-

est ipsum malum, quod homo refugit.

est illud, a quo malum prouenire potest, nō Deus, qui est ipsa bonitas, oīcēdūm

se non potest, sed secundo modo potest, dī-

timoris, inquantuī s̄ ab ipso, nō per compa-

ad ipsum nobis p̄t aliquid malum immi-

ipso quidem potest nobis immiserit, nō est

est simpliciter malum, sed secundum gen-

aūt simpliciter. Cū n. bonū dicatur me-

nem, malū aut̄ importat huius ordinis ma-

lū est malum simpliciter, quod excludit

fine ultimi, quod est malum culpe. Ma-

lū est quidē malū, inquantuī p̄tāre in-

cūlare bonum: est tū bonū simpliciter, in-

pendet ab ordine finis ultimi. Per cōjuncti-

ad Deū p̄t nobis malū penē p̄uenire, in-

mur. Et per hunc modum D̄s p̄t, & de-

ad dīcēdū, qđ in Deo cōfide-

re, nō potest.

AD PRIMUM ergo dīcēdū, qđ nō illud

malum quod homo refugit, ē timor.

AD 11. dicendum, qđ in Deo cōfide-

IN. questionis dubium occurrit ex Durando in 34. distin-
cio. tertii sententiarum, quæstione quarta: Pro quanto hic de-
ciat, quod si aliquis conuertatur ad Deum propter timorem
culpæ, erit timor filiis. Nam filiorum
est timore offendam
patris arguit sequitur
Durandus quod hec
opinio in hoc defec-
te videtur, quod po-
nit immediatum ob-
iectum timoris malum
culpa. Hoc enim p-
ropterea fallit et: q-
timor dividitur hic,
prout per ipsum con-
uerteretur ab eo.
fugendo, vel com-
mendando peccatum,
ac per hoc commite-
re vel fugere pecca-
tum, non est actus
electus timoris, sed
impetus ab eo. Et
consequenter pecca-
tum non est immedia-
tum obiectum aetatis
electi a timore.

A D T E R T I U M dicendum, q-
malum culpa non est a Deo sicut
ab auctore, sed est a nobis ipsiis, inq-
tum a Deo recedimus: malum au-
tem pena est quidem a Deo aet-
ore, in quantum habet rationem
boni, prout est iustum, secundum
quod iuste nobis pena infligitur.
Licet hoc primordialiter ex me-
rito nostri peccati contingat, secundum
quem modum dicitur Sap.
1. Quod Deus mortem non fecit,
sed impi manibus, & uerbis ac-
cerserunt illam.

ARTICVLVS II.

Vtrum timor conuenienter diuidatur in
filiale, initiale, seruilem,
& mundanum.

A D S E C U N D U M sic pcedidit.
Vr, quod inconvenienter
diuidatur timor in filiale, initia-
lem, seruilem, & mundanum, *
Dam. enim in 2.lib. ponit sex spe-
cies timoris. scilicet timori, erubescen-
tiam & alia, de quibus supra t di-
ctum est, que hæc divisione non
tanguntur, ergo uidetur quod hec
diuisio timoris sit inconveniens.

T 2 Præt. Quilibet horum timorum,
uel est bonus, vel malus: sed
aliquis est timor, scilicet naturalis,
qui neq; bonus est moraliter,
cum sit in demonibus, secundum
illud Iacob. 2. Demones credunt,
& contremiscunt: neque est malus,
cum sit in Christo, secundum illud
Marc. 14. Capit Iesus patere &
tardere: ergo timor insufficiens di-
uiditur secundum predita.

T 3 Præt. Alia est habitudo filii ad

patrem, & uxoris adiuvit, & ser-

A obiectorum, ad que conuertuntur. Superiorius autem, scilicet in pre-
cedenti libro, dictum est, quod peccata huiusmodi ex ipsis timori-
bus, & amoribus alleuantur potius quam grauentur, nec trahun-
tur ad aliquam mali moralis specie. Dictum siquidem est, quod
mulier necessitate uictus adulterio contentiens, non incurrit duas

deformitates: auari-
tia, & luxuria: sed ta-
lis luxuria tantum,
que alleuantur ex il-
la causa.

Ad hoc dicitur, q-
tendere inordinate
in haec obiecta scilicet
bonum carnis &
bonum mundi, con-
tingit uno modo secundum
se, ut contingit in his, qui sunt
auari, vel ambitionis: q-
qui ad bona mundi,
& luxuriosi, celebri
quo ad bona carnis,
alio modo secundum
solam comparatio-
nem aliud bonum mi-
hius, quod debet eis
anteponi, vt contingit
in his qui contem-
ti quidem sine suis
rebus, & honoribus,
naturali sanitate, &
licitis delectationibus: sed superueniente
occurredi quo oper-
ter, vel aliquid ho-

Lib. 2. fons.
dist. 34. para-
graph. D.

S E D C O N T R A est authoritas*
Magist. 34. dist. 3. lib. sententiarum.

RESPON. dicendum, q- de timo-
re nunc agimus, secundum quod
per ipsum aliquo modo ad Deum
conuertitur, vel ab eo avertitur.
Cum n. obiectum timoris sit ma-
lum, quandoque homo propter
mala, que timet, a Deo recedit: &
iste dicit timor humanus, vel mu-
ndanus. Quandoq; autem homo
propter mala, que timet ad Deum
conuertitur, & inheret: quod qui
dem malum est duplex. Malum
poena, & malum culpa. Si ergo
aliquis conuertatur ad Deum, &
ei inhæreat propter timorem po-
na, crit timor seruile. Si autem
propter timorem culpa, crit ti-
mor filialis. Nā filiorum est time-
re offendam patris. Si autem pro-
pter utrumque, est timor initialis,
qui est medius inter utrumque ti-
morem. Vtrum autem malum
culpe possit timeri, supra * dictu-
m est, cu de passione timoris ageret.

A D P R I M U M ergo dicen-
dum, quod Dam. diuidit ti-
morem, secundum quod est pa-
trum, & uxoris adiuvit, & ser-

terio, vel infidelitate fit malus tam timor,
non alia malitia, quam illius infidelitas, vel adulteria: ac hoc
non incurrit peccatum diuarium deformitatis, sed aliquatenus ex-
cufatur eius negatio, vel fornicatio ex iusto amore proueniens.
Sicut uniuersaliter ordinans medium malum ad finem bonum,
vel non malum, puta uirtutem, sanitatem, & huiusmodi, uni-
cam deformitatem incurrit, & aliquatenus excufatur, quamvis
totius appetitus, & actus sit malus moraliter. Et sic inteligen-
do dicta haec, & in consequenti articulo, & alibi omnia con-
sonant.

1.2. q. 42. r. 3

Super

QVAEST. XIX.

In corp. art. timoris attenditur in ordine ad Deum, ut * dictum ē.

A D S E C V N D V M Dicendum, quod bonum morale praecipue consistit in conuersione ad Deum: malum autem morale in auerstone a Deo: & iō oēs praecliti timores morales uel importat malum: morale uel bonum: sed timor naturalis praeupponitur bono & malo moralis: & ideo non connumeratur inter istos timores.

A D T E R T I V M Dicendum, quod habitudo serui ad dominum est per potestatem domini, seruum filii sufficientis: sed habitudo filii ad patrem, uel uxoris ad uirum, est econuerso per affectionem filii se subdantis patri, uel uxori se cōfusantibus uero unione amoris. Vñ timor filialis, & castus ad idem pertinent, quia per charitatis amorem Deus pater noster efficitur, secundum illud R.o. 8. Accepisti spiritum adoptionis filiorum, in quo clamam⁹, Abba, pater. Et secundum eandem charitatem dicitur etiam sp̄sus noster, secundū illud 2. ad Cor. 1. Despondi uos uni uirginem castam exhibere Christo. Timor autem seruulis ad aliud pertinet, quia charitatem in sui ratione non includit.

A D I U T I U M Dicendum, q̄ praecliti tres timores respiciunt pñnam, sed diuerfi modo. Nam timor mundanus, siue humanus respicit poenam a Deo auertere, quāq̄ inimici Dei infligunt, uel cōminant: sed timor seruulis, & initialis respicit penā, per quā homines attrahuntur ad Deum diuinis⁹ inflictam, uel cōminatam, quā quidam poenā principaliter timor seruulis respicit, timor aut initialis secundario.

A D V. dicendum, quod eadem ratione homo a Deo aueritur propter timore amittendi bona mīdana, & propter timorem amittendi incolumentarē proprii corporis, quia bona exteriora ad corpus pertinent. Et iō uterque timor hic pro eodem cōputatur, quāmuis mala, que timens, sicut diversa, sicut & bona, q̄ concupiscunt: Ex qua quidam diuersitate prouenit diuersitas peccatorum f̄m speciem, quibus tamen omnibus commune est a Deo a ducere.

ARTICVLVS III.

Vñtrum timor mundanus sit semper malus:

A D T E R T I V M sic procedit. Videtur, q̄ timor mundanus non semper sit malus. Ad timore n. humanum pñnere uidetur, quod hoīes reuenerunt: sed quidam uiuperantur de huic, quod hoīes nō reuerten̄, ut pater Luc. 18. de illo iudice iniquo, q̄ nec Deum timebat, nec hoīes reuenerebatur: ergo ui detur quod timor mundanus non semper sit malus. ¶ 2 Prat. Ad timorem mīdanum uidetur pertinere pñna, que per potestates seculares infliguntur: sed per huiusmodi penas pñcamur ad bene agendum, secundum illud R.o. 13. Vis non timere potestatem, bonum fac, & habebis laudem ex illa: ergo timor mundanus non semper est malus.

¶ 3 Prat. Illud quod inest nobis naturaliter, non uidetur esse malum, eo q̄ naturalia sunt nobis a Deo:

sed naturale est homini, ut timeat proprii corporis

detrimentum, & amissiōnem bonorum tēporalium,

quibus præsens uita sufficiatur: ergo uidetur, quod timor mundanus non sit semper malus.

S E D C O N T R A est, qd Dominus dici Matt. 10.

Nolite timere eos, qui corpus occidunt, ubi timor mundanus prohibetur: nihil autem diuinitus phibetur nisi malum: ergo timor mundanus est malus.

R E S P O N. Dicēdi, quod sicut ex supra* dictispa-

tet, actus Morales, & habitus, ex obiectis nomine, & spe-

ARTIC. III. ET III.

F ciem habent: Proprium autem obiectum motus est bonum finale: & ideo a proprio nismotus appetitus & specificatus. Si quis enim cupiditatem nominaret amoris, quia propter cupiditatem homines amant, recte nominaret. Non enim cupiditas laboris sicut finem, sed sicut id, quod est ad finem autem querunt diuitias. Vnde cupiditas nominatur desiderium, uel amor diuitiarum est malum. Et per hunc modum amor propriæ dicitur, quo aliquis mundo inquisit, & sic amor mundanus semper est malum: autem ex amore nascitur illud enim timore mittere, quod amat, ut pater per Ang. 1. ipse timor mundanus est, qui propter re mundanā, tanquam a mala radice, exponit.

A D P R I M U M ergo dicendum, q̄ diuersi reueneri homines dupliciter. Vno modo, est in eis aliquod diuinum, pura, boni genitutis, uel saltem naturalis Dei imaginis, a modo uiuperantur, qui homines non reverenter modo, potest alius homines reverenter Deo contrariantur: & sic laudantur, qui non reuenerunt, secundum illud Ecc. 1. gl. 1. de Eliseo. In diebus suis non permittunt.

A D S E C V N D U M dicendum, q̄ potestulares, qñ inferunt pñnam a retrahendis in hoc sūnt Dei ministri, secundum illud R. 1. ster. n. Dei est, n. iudex in ira ei. q̄ mali agi hoc timere pñtatem seculare non pñnitit, mundanum, sed ad timorem seruili, uel.

A D T E R T I V M dicendum, q̄ hoc est homo refugiat propria corporis detinenda tempora linum rerum: sed quod hinc propter ista recedat a iustitia, est contra rationalem. Vnde Philosophus dicit in 3. Ethic. q̄dam sunt, scilicet peccatorum opera, auctio more alius debet cogi: quia peccatum in peccata commitere, quām pñnas qualcum.

ARTICVLVS III.

Vñtrum timor seruulis sit bonus:

I

A D Q U A R T U M sic procedit. Videntur, q̄ timor seruili non sit bonus: Quia, cuiuscumque pñnere uidetur, quod hoīes reuenerunt: sed quidam uioperantur de huic, quod hoīes nō reuerten̄, ut pater Luc. 18. de illo iudice iniquo, q̄ nec Deum timebat, nec hoīes reuenerebatur: ergo ui detur quod timor seruili non semper sit malus. ¶ 2 Prat. Illud quod ex radice peccatorum bonū: sed timor seruili oritur ex radice peccatorum: super illud Iob. 3. Quare non in uila mortis dicit † Greg. Cūm ex peccato præfatis peccatorum & annexa Dei facies nō amatur, timor amatur non ex humilitate, ergo timor seruili est in uila mortis. ¶ 3 Pratere. Sicut amiori charitatis opponitur mercenarius, ita timori casto uidetur depe seruili: sed amor mercenarius semper illud frui bene pñpnus.

S E D C O N T R A. Nullum malum est a timore, sed timor seruili est a spiritu uanido, qui in Rom. 1. Non accepisti spiritum seruili de spiritu. Vnus spiritus est, qui facit duos timores: & castum. ergo timor seruili non est malus.

R E S P O N. Dicendum, q̄ timor seruili, uilutatis habet, q̄ sit malus: seruitus, n. liberatur. Vnde, cum liber sit, qui cuncta in se.

A in r. Metaph. seruus est, qui non causa sui operatur, sed quasi ab extrinseco motus. Quicumque autem ex amore aliquid facit, quasi ex seipso operatur, quia ex propria inclinatione mouetur ad operandum. Et iō contra rationem seruilitatis est, quod aliquis ex amore opere, sic ergo timor seruili, in quātū seruili est, charitati contrariatur. Si ergo seruilitas est de ratione timoris seruili, oportet quod timor seruili similietur malu. Sicut ad alterū similietur est malum, quia id, ex quo est, contrariatur charitati, & pertinet ad adulterii speciem: sed praedicta seruilitas non pertinet ad speciem timoris seruili, sicut nec in formitas ad spēm fidei informis. Species n. moralis habitus, vel actus ex obiecto accepitur. Obiectū autem timoris seruili est pena, cui accedit quod bonū, cui contrariata pena, amētur tamquam finis ultimus, & p. consequens pena timeatur rāquā principale malū, quod non contingit in non habere charitatem. Vel quod ordinatur in Deum sicut in finem: & per consequens pena non timeatur tamquā principale malū, quod contingit in habente charitatem. Non tollit species habitus per hoc, quod eius obiectū, vel finis ordinatur ad ultiorē finem. Et iō timor seruili secundum suam substantiam bonus est, sed seruilitas eius est mala.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod uestibulum illud Aug. intelligendum est de eo, qui facit aliquid timore seruili, in quantum est seruili, ut si non amet iustitiam, sed solum penam timeat.

Ad SECUNDVM dicendum, quod timor seruili secundum suum subiectum non oritur ex timore, sed eius seruilitas ex timore nascitur, in quantum, homo affectum suum non vult subiungere iugis iusticie per amorem.

Ad TERTIUM dicendum, quod amor mercenarii dicitur, qui Deum diligit propter bona temporalia, quod secundum se charitati contrariatur. & iō amor mercenarii semper est mala. Sed timor seruili secundum suam substantiam non importat, nisi timore pene, sive timeatur, ut principale malum, sive non timeatur, ut principale malum.

ARTICVLVS V.

Vtrum timor seruili sit idem in substantia cum timore filiali.

Ad QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod timor seruili sit idem in substantia cum timore filiali. Ita, videtur se habere timor filialis ad seruile, sicut fides formata ad informem, quorum unū est cū peccato mortali, aliud vero nō sed eadem secundum substantiam est fides formata, & in formis. ergo & idem est secundum substantiam timor seruili, & filialis.

T2 Prat. Habitus diversificatur secundum obiecta: sed idem est obiectū timoris seruili & filialis, quia utroque timore timet Deus. ergo idem est secundum suam substantiam timor seruili, & timor filialis.

P3 Prat. Sicur homo sperat frui Deo, & etiam ab eo beneficia obtinere, ita etiam timet separari a Deo, & panas ab eo pati: sed eadem est spes, quia speramus frui Deo, & quia speramus beneficia obtinere ab eo, ut dictum est. ergo etiam idem est timor filialis, quo timemus separationem a Deo: & timor seruili, quo timemus ab eo puniri.

SED CONTRA est, quod August. super primam Can. Ioan. * dicit, duos esse timores, unum seruilem, & alium filiale, vel certum.

RESPON. Dicendum, quod proprium obiectum

in r. Metaph. seruus est, qui non causa sui operatur, sed quasi ab extrinseco motus. Quicumque autem ex amore aliquid facit, quasi ex seipso operatur, quia ex propria inclinatione mouetur ad operandum. Et iō contra rationem seruilitatis est, quod aliquis ex amore opere, sic ergo timor seruili, in quātū seruili est, charitati contrariatur. Si ergo seruilitas est de ratione timoris seruili, oportet quod timor seruili similietur malu. Sicut ad alterū similietur est malum, quia id, ex quo est, contrariatur charitati, & pertinet ad adulterii speciem: sed praedicta seruilitas non pertinet ad speciem timoris seruili, sicut nec in formitas ad spēm fidei informis. Species n. moralis habitus, vel actus ex obiecto accepitur. Obiectū autem timoris seruili est pena, cui accedit quod bonū, cui contrariata pena, amētur tamquam finis ultimus, & p. consequens pena timeatur rāquā principale malū, quod non contingit in non habere charitatem. Vel quod ordinatur in Deum sicut in finem: & per consequens pena non timeatur tamquā principale malū, quod contingit in habente charitatem. Non tollit species habitus per hoc, quod eius obiectū, vel finis ordinatur ad ultiorē finem. Et iō timor seruili secundum suam substantiam bonus est, sed seruilitas eius est mala.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod fides formata, & informis non differunt secundum obiectū. Vraque, n. fides & credit Deo, & credit Deum: sed differunt solum per aliquid extrinsecum, t. secundū præsentiam, & absentiam charitatis: & ideo non differunt secundum substantiam. & ideo non est similis ratio.

Ad SECUNDVM dicendum, quod timor seruili, & timor filialis non habent eadem habitudinem ad Deum. Nam timor seruili respicit Deum, sicut principium in fidei pñarum: timor autem filialis respicit Deum, non sicut principium affectum culpe, sed potius sicut terminum, a quo refugit separari per culpam. Et ideo ex hoc obiecto, quod est Deus, non consequitur identitatem speciei: quia ē motus naturales secundum habitudinem ad aliquē terminum, specie diuersificantur. Non enim idē est motus spē, qui est ab albedine, & qui est ad albedinē.

Ad TERTIUM dicendum, quod spes respicit Deum, sicut principium tam respectu fruitionis diuinæ, quam respectu cuiuscunq; alterius beneficii. Non autē est sic de timore: & iō non est similis ratio.

ARTICVLVS VI.

Super queſt. de me-
rōne articulūm sex
sum.

Vtrum timor seruili remaneat
cum charitate.

I

Dicit. n. Aug. * super 1. Can. Io. q
cū experit charitas habitare, pelli-
tur timor, qui ci preparauit locū.
¶ 2 Prat. Charitas Dei diffunditur
in cordibus nostris per Spiritum
sanctum, qui datus est nobis, ut di-
citur Ro. 5. Sed ubi Spiritus Domini,
ibi libertas, ut dicitur 2. ad Corin. 3. Cū ergo libertas excludat
seruitē, nūdē q timor seruili
peccato mortali, aliud vero nō sed eadem secundum
substantiam est fides formata, & in formis. ergo & idem
est secundum substantiam timor seruili, & filialis.

¶ 2 Prat. Habitus diversificatur secundum obiecta:
sed idem est obiectū timoris seruili & filialis, quia
utroque timore timet Deus. ergo idem est secundum suam substantiam timor seruili, & timor filialis.

¶ 3 Prat. Sicur homo sperat frui Deo, & etiam ab eo
beneficia obtinere, ita etiam timet separari a Deo, &
panas ab eo pati: sed eadem est spes, quia speramus
frui Deo, & quia speramus beneficia obtinere ab eo,
ut dictum est. ergo etiam idem est timor filialis, quo
timemus separationem a Deo: & timor seruili, quo
timemus ab eo puniri.

SED CONTRA est, quod August. super primam

Can. Ioan. * dicit, duos esse timores, unum seruilem,
& alium filiale, vel certum.

RESPON. Dicendum, quod proprium obiectum

¶ 3. di. 14. q. 2.
ar. 3. q. 1. cor.
Et ueri. q. 3.
14. ar. 7. ad 2.
* Tract. 9. in
Canon. Ioā.
inter princi-
pium, & me-
diū, to. 9.

¶ 4. e. Ita in
tum homo timet tan-
pria. to. 5.

to suo bono, facilius
est cum Deo, priua-
ri. Procedit enim ille

timor ex amore sui,
ut patet. Vnde in lite

ra primum explica-

tur dicendo, quod ti-

mor poenæ includi-

tur in charitate exxi-

mone calo. Secundi

autem dicendo in cal-

ce corporis, quod potest esse cum cha-

ritate.

¶ 5. huic
quest.

¶ 6. huic
quest.

¶ 7. huic
quest.

¶ 8. huic
quest.

¶ 9. huic
quest.

¶ 10. huic
quest.

¶ 11. huic
quest.

¶ 12. huic
quest.

¶ 13. huic
quest.

¶ 14. huic
quest.

¶ 15. huic
quest.

¶ 16. huic
quest.

¶ 17. huic
quest.

¶ 18. huic
quest.

¶ 19. huic
quest.

¶ 20. huic
quest.

¶ 21. huic
quest.

¶ 22. huic
quest.

¶ 23. huic
quest.

¶ 24. huic
quest.

¶ 25. huic
quest.

¶ 26. huic
quest.

¶ 27. huic
quest.

¶ 28. huic
quest.

¶ 29. huic
quest.

¶ 30. huic
quest.

¶ 31. huic
quest.

¶ 32. huic
quest.

¶ 33. huic
quest.

¶ 34. huic
quest.

¶ 35. huic
quest.

¶ 36. huic
quest.

¶ 37. huic
quest.

¶ 38. huic
quest.

¶ 39. huic
quest.

¶ 40. huic
quest.

¶ 41. huic
quest.

¶ 42. huic
quest.

¶ 43. huic
quest.

¶ 44. huic
quest.

¶ 45. huic
quest.

¶ 46. huic
quest.

¶ 47. huic
quest.

¶ 48. huic
quest.

¶ 49. huic
quest.

¶ 50. huic
quest.

¶ 51. huic
quest.

¶ 52. huic
quest.

¶ 53. huic
quest.

¶ 54. huic
quest.

¶ 55. huic
quest.

¶ 56. huic
quest.

¶ 57. huic
quest.

¶ 58. huic
quest.

¶ 59. huic
quest.

¶ 60. huic
quest.

¶ 61. huic
quest.

¶ 62. huic
quest.

¶ 63. huic
quest.

¶ 64. huic
quest.

¶ 65. huic
quest.

¶ 66. huic
quest.

¶ 67. huic
quest.

¶ 68. huic
quest.

¶ 69. huic
quest.

¶ 70. huic
quest.

¶ 71. huic
quest.

¶ 72. huic
quest.

¶ 73. huic
quest.

¶ 74. huic
quest.

¶ 75. huic
quest.

¶ 76. huic
quest.

¶ 77. huic
quest.

¶ 78. huic
quest.

¶ 79. huic
quest.

¶ 80. huic
quest.

¶ 81. huic
quest.

¶ 82. huic
quest.

¶ 83. huic
quest.

¶ 84. huic
quest.

¶ 85. huic
quest.

¶ 86. huic
quest.

¶ 87. huic
quest.

¶ 88. huic
quest.

¶ 89. huic
quest.

¶ 90. huic
quest.

¶ 91. huic
quest.

¶ 92. huic
quest.

¶ 93. huic
quest.

¶ 94. huic
quest.

¶ 95. huic
quest.

¶ 96. huic
quest.

¶ 97. huic
quest.

¶ 98. huic
quest.

¶ 99. huic
quest.

¶ 100. huic
quest.

¶ 101. huic
quest.

¶ 102. huic
quest.

¶ 103. huic
quest.

¶ 104. huic
quest.

¶ 105. huic
quest.

¶ 106. huic
quest.

¶ 107. huic
quest.

¶ 108. huic
quest.

¶ 109. huic
quest.

¶ 110. huic
quest.

¶ 111. huic
quest.

¶ 112. huic
quest.

¶ 113. huic
quest.

¶ 114. huic
quest.

¶ 115. huic
quest.

¶ 116. huic
quest.

¶ 117. huic
quest.

¶ 118. huic
quest.

¶ 119. huic
quest.

¶ 120. huic
quest.

¶ 121. huic
quest.

¶ 122. huic
quest.

¶ 123. huic
quest.

¶ 124. huic
quest.

¶ 125. huic
quest.

¶ 126. huic
quest.

¶ 127. huic
quest.

¶ 128. huic
quest.

¶ 129. huic
quest.

¶ 130. huic
quest.

¶ 131. huic
quest.

¶ 132. huic
quest.

¶ 133. huic
quest.

¶ 134. huic
quest.

¶ 135. huic
quest.

¶ 136. huic
quest.

¶ 137. huic
quest.

¶ 138. huic
quest.

¶ 139. huic
quest.

¶ 140. huic
quest.

¶ 141. huic
quest.

¶ 142. huic
quest.

¶ 143. huic
quest.

¶ 144. huic
quest.

¶ 145. huic
quest.

¶ 146. huic
quest.

¶ 147. huic
quest.

¶ 148. huic
quest.

¶ 149. huic
quest.

¶ 150. huic
quest.

¶ 151. huic
quest.

¶ 152. huic
quest.

¶ 153. huic
quest.

¶ 154. huic
quest.

¶ 155. huic
quest.

¶ 156. huic
quest.

¶ 157. huic
quest.

¶ 158. huic
quest.

¶ 159. huic
quest.

¶ 160. huic
quest.

¶ 161. huic
quest.

¶ 162. huic
quest.

QVAEST. XIX.

ARTIC. VII. ET VIII.

R E S P O N. Dicendum, quod timor seruilius ex amore sui caufatur; quia est timor poenae, qui est detrimen-^{tum} proprii boni. Vnde hoc modo timor poenae potest esse cum charitate, sicut & amor sui. Eiusdem enim rationis est, quod homo cupiat bonum suum, & quod timeat eo priuari. Amor autem sui tripliciter potest habere ad charitatem. Vno modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis in amore proprii boni finem constituit. Alio uero modo in charitate includitur, secundum quod homo propter Deum, & in Deo diligit. Tertio modo a charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur, puta, cum aliquis diligit seipsum secundum rationem proprii boni, ita tamen quod in hoc proprio bono non constitutus finem. Sicut etiam & ad proximum potest esse, aliqua alia specialis dilectione præter dilectionem charitatis, quae fundatur in Deo, dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, uel aliquius alterius conditionis humanae, qua tamen referibilis sit ad charitatem. Sic ergo & timor poena eluditur uno modo in charitate. Nam separari a Deo est quædam poena, quam charitas maxime refugit: unde hoc potest ad timorem castum. Alio autem modo contrariatur charitati, secundum quod aliquis refugit poenam contrarium bono suo naturali, sicut principale malum contrarium bono, quod diligitur ut finis: & fieri potest non est cum charitate. Alio modo timor poenae distinguitur quidem secundum substantiam a timore casto: quia scilicet homo timet malum poena, ratione separationis a Deo, sed inquantum est non cuius proprii boni: nec tamen in illo bono constitutus est eius finis, unde nec illud malum formidatur tamquam principale malum. Et talis timor poenae potest esse cum charitate: sed iste timor poenae non dicitur esse seruilius, nisi quando pena formidatur sicut principale malum, ut ex dictis^{*} patet. Et ideo timor, inquantum seruilius, non manet cum charitate: sed substantia timoris seruilius cum charitate manere potest, sicut amor seruorum manere potest cum charitate.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod Augustinus ibi loquitur de timore, inquantum seruilius est. Et sic procedunt aliae duas rationes.

ARTICVLVS VI.

Vtrum timor sit initium sapientie.

A D S E P T I M U M sic procedit. Videtur, quod timor non sit initium sapientie. Initium enim est aliiquid rei: sed timor non est aliiquid sapientie, quia timor est in appetitu, sapientia autem est in intellectu. ergo uidetur quod timor non sit initium sapientie.

T 2 Præt. Nihil est principium sui ipsius: sed timor Dei ipse est sapientia, ut dicitur Iob. 28. ergo uidetur quod timor Dei non sit initium sapientie.

T 3 Præt. Principio non est aliiquid prius: sed fides praecedit timorem. ergo uidetur quod timor non sit initium sapientie.

S E D C O N T R A est, quod dicitur in Psal. 110. Initium sapientie, timor Domini.

R E S P O N. Dicendum, quod initium sapientie potest aliiquid dici duplicitate. Vno modo, quia est initium ipsius sapientie, quantum ad eius essentiam: alio modo, quantum ad eius effectum. Sicut initium artis secundum eius essentiam, sunt principia, ex quibus procedit ars: initium autem artis secundum eius effectum est, unde incipit ars operari. Sicut si dicamus,

quod principium artis ad divisionem est finis, quia ibi incipit adificator operari. Cum sit cognitio diuinorum, ut infra dicatur, consideratur a nobis & altera Philosophos vita nostra ad diuinam fruitionem ordinatur secundum quandam participationem naturae, quae est per gratiam, sapientiam nos, non solum consideratur, ut est cognitio, sicut apud Philosophos: sed etiam ut diuina uita, quae non solum dirigunt locutiones humanas, sed etiam secundum rationes, ut patet per Aug. 12. * de Trinit. Sic ergo sapientia secundum eius essentiam, sunt principia sapientie, que sunt articuli fidis: & hoc fides dicitur sapientie initium. Sed quod effectum, initium sapientie est, unde lapsum patit operari: & hoc modo timor est initium. Alter tamen timor seruilius, & alter timor mortali. seruilius est sicut principium extra divisionem sapientiam, inquantum alius est timore procedit a peccato, & habilitatur per hoc ad effectum, secundum illud Eccles. 1. Timor Dei expellit peccatum. Timor autem castus, quod hinc initium sapientie sicut primus sapientie, enim ad sapientiam pertinet, quod humanum guletur secundum rationes diuinæ, hinc mere principium, ut homo Deum reverenter subiiciat. Sic enim consequenter in omnium Deum regulatur.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod ostendit, quod timor non est principium quantum ad essentiam sapientie.

A D S E C U N D U M dicendum, quod comparatur ad totam uitam humanam per Dei regulatam, sicut radix ad arborum. Vnde Eccles. 1. Radix sapientie est timere Dominum enim illius longui. Et ideo figuratur dicitur esse tota arbor, ita timor dicitur dicitur.

A D T E R T I U M dicendum, quod fieri est, alio modo fides est principium sapientie, modo timor. Vnde dicitur Eccles. 1. Timor dilectionis est initium autem fidei, dum est ei.

ARTICVLVS VII.

Vtrum timor initialis differat secundum substantiam a timore filiali.

A D O C T A V U M sic proceditur. Videtur, quod timor initialis differat secundum substantiam a timore filiali. Timor enim filialis ex dilectione caufatur: sed timor initialis est principium dilectionis secundum illud Eccl. 25. Timor Domini initium dilectionis: ergo timor initialis est alius a filiali.

T 2 Præt. Timor initialis timeretur nam, quæ est obiectum seruili timoris: & sic uidetur quod timor initialis sit idem cum seruili: sed timor seruilius est alius a filiali, ergo etiam timor initialis est alius secundum substantiam a filiali.

T 3 Præt. Medium differat eadem ratione ab utroq; extremori: sed timor initialis est medium inter utrumque.

QVAEST. XIX.

ARTIC. IX.

47

A pro quanto ibi dicitur, quod timor initialis timet penam pro qua habet aliquid de timore serui adiunctum, arguit, quia impossibile est duos actus cognoscendi simul esse in eadem potentia cogitationis, ut alibi probatum est. & similiter duo actus appetendi non possunt simul esse in eadem potentia appetitiva. Contra pro

morem seruilem, & timorem filialem; ergo differt & afiliari, & a seruili.

S E D C O N T R A est, quod perfectum & imperfectum non diversificant substantiam rei: sed timor initialis, & filialis differunt secundum perfectionem & imperfectionem charitatis, ut patet per Augu. * super i. Can. Ioan. ergo timor initialis non differt secundum substantiam a filiali.

R E S P O N S O N Dicendum, quod timor initialis dicitur ex eo, quod est initium: sed cum & timor seruile, & timor filialis sint aliquo modo initium sapientiae, utique potest aliud modum initialis dici. Sed sic non accipitur initialis, secundum quod distinguatur a timore seruili, & filiali, sed accipitur secundum quod competit statui incipientium, in quibus inchoatur quidam timor per inchoationem charitatis. Notamen inest ei timor filialis perfecte, quia nondum pertinerunt ad perfectionem charitatis, & iò timor initialis hoc modo habet ad rationem sui, sed ratione adiutorii sibi timoris, actus suus resipici alterum malum, scilicet poenitentiam, alterum autem, scilicet carpe, rōne sui.

Ad secundum dicetur, sicut corrigit, sicut corrigit in intellectu esse simili plures actus intelligentes in ordinem ad unum, ita etiam in appetitu contingit: si multi esse plures a usus appetiti, sic est.

Ad tertium, ergo dicitur: si in proprio, quia timor penae, & timor culpi in ordine ad Dei conseruacionem concurrent.

Ad tertium autem, quia non sit contra presentis operis doctrinam, quia tam illa hic exposita est, respondetur, quod timorem initialis impetrare ppter utrumque malum, adiutorium, potest duplificiter intelligi. Primo ratione sui iustitiae, & iuxta hunc sensum procedit argumentum, sed non militat contra authorum. Alio modo ratione sui, & adiutori timoris seruili, & in hoc sensu intentio hoc author, ut tam hic, quam ibi

in responseione ad primum explicate declaratur. Et iuxta hunc sensum nihil valet argumentum: quoniam timor initialis impetrans est non solus unus timor, sed complicitur utrumque scilicet initialis, principalem, & seruilem ut ministrum, seu adiuvantem.

¶ In eodem articulo, in responsione ad secundum adiuvante, quod dicitur

timor seruile fecundum suam substantiam habet multos actus: & quantum ad propria specie, duos, scilicet timore poenitentia, ut ratione operandi. Facit, ubi gratia, quan doque timor nostrum gemitus absoluere: quando que auctor facit nos

*L. 2. Metu
tert. 7. tom. 8*

*3. diff. 34. q.
2. art. 1. q. 5.
& 2. art. 1.
Et Rom. 8.
lect. 2.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum timor sit donum spiritus sancti.

A D N O N V M sic proceditur. Videtur, quod timor non sit donum spiritus sancti. Nullum n. donum spiritus sancti opponitur virtuti, quae etiam est spiritus sancto, alioquin spiritus sanctus esset sibi contrarius: sed timor opponitur spei, quae est uirtus ergo timor non est donum spiritus sancti.

¶ 2 Prae. Virtutis theologicae proprium est, quod Deum habeat pro obiecto: sed timor habet Deum pro obiecto, in quantum Deus timeretur. ergo timor non est donum spiritus sancti.

¶ 3 Præ. Timor ex amore consequitur: sed amor ponitur quædam uirtus theologicæ. ergo etiam timor est uirtus theologicæ, quæ ad idem pertinet.

¶ 4 Prae. Greg. * dicit 2. Moraliū, quod timor datur cōtra superbiam: sed superbia opponitur uiruus humilitatis: ergo etiam timor subvirtute comprehenditur.

¶ 5 Præ. Dona sunt perfectiora uirtutibus. dantur in adiutoriū uirtutum, ut Greg. * dicit 2. Moraliū: sed spes est perfectior timore, quia spes respicit bonum, timor malum. cum ergo spes sit uirtus, non dicitur, quod timor sit donum.

S E C O N D U M ergo dicitur, quod timor, qui est initium dilectionis, est timor seruile, qui introducit charitatem, sicut feta in ducit linum, ut Augu. * dicit. Vel si hoc referatur ad timore initialis, dicitur esse dilectionis initium, non absolute, sed quantum ad statum charitatis perfectæ.

A D T H I R D U M dicendum, quod timor initialis non est timor poenitentia, sicut obiectum,

sed in quantum habet aliquid de timore seruili adiunctum, qui secundum substantiam manet qui dem cum charitate, seruilitate remota: sed actus eius manet quidem cum charitate imperfecta in eo, qui non solum mouetur ad bene agendum ex amore iustitiae, sed etiam ex timore poenitentie. Sed iste actus cessat in eo, qui habet charitatem perfectam, quem foras mittit timorem habentem poenitentiam, ut dicitur prime. Ioan. 4.

Ad tertium, dicendum, quod timor initialis est medium inter timorem seruilem, & filialem, non sicut in

*3. diff. 34. q.
2. art. 1. q. 5.
& 2. art. 1.
Et Rom. 8.
lect. 2.*

*L. 2. Mo. 1.
36. parum
ante med.*

** At. 2. huius
quæst.
† c. 8. deci
nando ad fi
nem, tom. 9.*

† Math. 10.

** Ca. 57. ante
med. tom. 7.*

*Super questionis de
cognitione articula
tum donum.*

In articulo, eiusdem

quaest. duo notantur

¶ 2a occurrit. Pri

mo, ut ad hunc lo-

cum recursas, cum

quædlibet occurrit.

An timor sit uirtus quo-

niam at in art. patet,

euthor de dono lo-

quitur, ut distingui-

tur contra uirtutem,

& sic discutit. Secun-

dus, quod in responsione

ad secundum dicitur,

quod per vir-

tem spes non lo-

rum inueniunt diuinum

auxilio ad conseqüē-

ntiam alia

boni, sed ad ali-

secundum ipsum, tan-

quam principale bo-

nun. Hinc enim ui-

dere

& altera ad timorem filialem: sed una & eadem separatio ut pri-
uaria boni proprii hominis, ceterum timore scrupuli, & ut pri-
uaria boni diuinum, hoc est, boni hominis in ordine ad Deum, time-
re timore filiali. Et sic est ferme nostrarum de timore separationis a
Deo cum dicitur: quod crescit crescente charitate in uia. Nam de-

augmentatus, reverentiam timo-
ris non minuit, sed auget.

ARTICVLVS XI.

Vtrum timor remaneat in patria.

AD Vnde DECIMVM sic proce-
ditur. Videtur, quod timor
non remaneat in patria. Dicitur
enim Prover. i. Abundantia per-
ficitur: timore malorum sublatio:
quod intelligitur de homine iam
sapientia perfruente in beatitudi-
ne eterna: sed omnis timor est ali-
cuius mali, quia malum est obie-
ctum timoris, ut supra dictum
est. ergo nullus timor erit in pa-
tria.

Prat. Homines in patria erunt
Deo conformes, secundum illud
1. o. 3. Cum apparuerit, similes ei
erimus: sed Deus nihil timet. ergo
homines in patria non habebunt
aliquem timorem.

Prat. Species est perfectior, quā
timor, quia specie respectu bo-
ni, timor respectu mali: sed spes
non erit in patria. ergo nec timor
erit in patria.

SED CONTRA est, quod di-
citur in psal. 18. Timor Dominisā
et permanet in seculum.

RESPON. Dicendum, quod ti-
mor seruili, siue timor pene nūllo
modo erit in patria. Excluditur
enim talis timor per securitatem
externae beatitudinis, que est deip-
sus beatitudinis ratione, sicut su-
pra dictum est. Timor autem fi-
ialis sicut augetur augmentata cha-
ritate, ita charitate perfecta per-
ficietur. Vnde non habebit in pa-
tria eternam omnino, quem
habet modo. Ad cuius evidentiam
scendum est, quod proprium ob-
iectum timoris est malum possibili-
tate: et magis ti-
menum: sed differ-
ent in hoc, quod ina-
latum est mensu-
plificiter timo-
ris: ita quod quanto
minus est malum, tan-
to timor eius est ful-
pliciter maior. Possi-
biliter latudo est
mensura secundum qd
ipsius simoris: quod

pater ex eo, quod quantumcumque facilime eueniens nobis posse

aliquod parum malum, minus cinemus, quam si magnum ali-
quod malum possibile immineat, quamvis non facile eueniens.
Et quantum in huiusmodi nihil distet esse, uel aperte malum,
vel bona, ut patet in 2. Physicorum: cuiusdem rationis est esse
minus malum: & appetiatur, ut minus malum: ac per hoc ad pro-
positum descendendo, separari a Deo tanto maioris mali ra-
tionem habet, quanto magis appetiatur.

Constat autem quod
tanto magis appetiatur, quanto magis amatur: & con-
sequenter quanto magis crevit amans a Deum caritas, tan-
to magis crescit appetitio separationis a Deo. Et si hinc ad-
ditus, quod crescente charitate timor separationis a Deo crescit
simplificiter ex augmento mensure simplificiter, & diminuitur
secundum quid ex diminutione mensura secundum quid, simili-
ter possibiliter: quia minus possibilis est perfectior in charita-

te, quam imperfectior. Et nūclaris fiat quod dicimus, declaratur exemplo. Certum est, quod quanto aliquis magis diligit amicum, tanto magis appetiat coniunctum cum illo, ac per hoc tanto
minus malum estimat separationem ab illo: & quanto minus di-
ligit quis amicum, tanto minus facit coniunctum cum illo, ac

tus timoris sit quasi fugae, impor-
tant timor fugam mali ardui possi-
bilis. Parua enim mala timorem
non inducent. Siec autem bo-
num uniuscunq; est, ut in suo
ordine consistat: ita malum uni-
uersiusque est, ut suum ordinem
deserat. Ordo autem creature
rationalis est, ut sit sub Dco, &
super ceteras creatureas. Vnde si-
cut malum creature rationalis
est, ut subdat se creature infe-
riori per amorem, ita etiam malum
cius est, si non Deo se subdi-
cat, sed in ipsum presumptuo-
se insiliat, vel contemnit. Hoc
autem malum creature rationali
secundum suam naturam con-
siderate possibile est propter na-
turem liberi arbitrii flexibilitati-
tem, sed in beatis fit non possi-
ble per gloriarē perfectionem. Fu-
ga ergo huius mali, quod est Deo
non subiici, ut possibilis natura,
impossibilis autem beatitudini,
erit in patria. In uia autem est fu-
ga huius mali, ut omnino possi-
bilis. Et ideo Gregorius * dicit
decimo septimo Moral. exponens
illud Iob uigesimo septimo. Co-
lumnę cali contremiscunt, & pa-
uent ad nutum eius. Ipse, in-
quit, virtutes celestium, quae hunc
fine cessatione conspicunt, in
ipsa contemplatione contremi-
scunt: sed idem tremor, ne eis
penalis sit, non timoris est, sed
admirationis: quia scilicet admirantur Deum, ut supra se exis-
tent, & eis incomprehensibili-
lem. Augustinus etiam decimo-
quarto * de civitate Dei, hoc mo-
do ponit timorem in patria, quā
uis hoc sub dubio derelinquit.
Timor, inquit, ille castus, perma-
nens in seculum seculi, si erit in
futuro seculo, non erit timore
ex timore eius est amplius latu-
dine possibilis, sed in bono quod
amittit non potest. Vbi enim

Li. 17. Mot.
cap. 15. circa
principium.

Li. 4. e. 9. in-
ter med. &
finem 10. 5.

deimus patrem magis timere separationem filii magis amat, quā
vis difficile futuram, quam separationem filii minus amat facile
futuram: & ideo crescente charitate, crescit simplificiter timor se-
parationis ex augmento appetitio mali separationis, & mi-
nuitur secundum quid ex diminutione possibiliter euendi-
facile. n & difficile species sunt possibilis.

* Ad solutionem rationis ridentur, per idem. f. quia diminutio fm
quid non tollit augmentum simplificiter. Vnde fiat solidatio, qd
crescere causa effectus crescit simplificiter. & crescente charitate,
crescit appetitio separationis, & per hoc timor simplificiter cre-
scit. Nec oblitus diminutio possibilis, quia cum augmento simplifi-
citer, ita diminutio secundum quid. Et sic timor separationis cre-
scere charitate, minuitur secundum quid, pro quanto secundores
sunt coniunctio ad Deum perfecti in charitate ex hoc, & appre-
hendit separationem difficile posse eueniens, attento dono per-
fecte charitatis percepto.

¶ Super

QVAEST. XIX.

boni adepti amor immutabilis, est profecto si dici potest, mali cauendi timor, lecurus est. Timoris quippe casti nomine, ea uoluntas significata est, qua necessitate erit nolle peccare, & non solitudine infirmitatis, ne forte peccemus, sed tranquillitate charitatis cauere p̄fī. Aut si nullius oīno generis timor ibi esse poterit, ita fortasse timor in seculū seculi diuersus est p̄manēs, q̄a id pm̄nebit, quo timor ipse p̄ducit.

A D P R I M U M ergo dicendum, q̄i in aut horitate predicta excluditur a beatis timor solitudinem habens, de malo præcauens, non autem timor securus, ut Augustinus * dicit.

* lib. 14. de ciuitate Dei,
ca. 9. ad med. toni.
1. c. 9. 2 me
gio illius.

A D S E C U N D U M dicendum, quod sicut dicit Dionys. 9. cap. † de diu. no. Eadem, & similia sūt Deo & diuī milia. Hæc quidem secundum contingēt non imitabilis imitationē, id est, in quantum secundum suum posse imitantur Deum, qui non est perfecte imitabilis. Hęc autem secundum quod hic causa minus habent a causa infinitis mensuris, & incomparabilibus deficiētia. Vnde non oportet, quod si Deo non conuenit timor, quia non habet lupe-riorem, cui subiicitur, quod propter hoc non conueniat beatis, quorum beatitudo consistit in perfectione & subiectō ad Deum.

A D T E R T I U M dicendum, quod spes importat quandam defectum, scilicet fruitionem beatitudinis, quae tolitur per eius præsentiam: sed timor importat defectum naturalem creature, secundum qđ in infinitum distat a Deo: quod etiam in patria remanebit. & ideo timor non euacuabitur totaliter.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum paupertas spiritus sit beatitudo respon-
dens dono timoris.

Inf. q. 12. ar.
1. co. Et 2. di.
1. q. 1. ar. 4.
& 6. cor.
* ar. 7. huius
quæst.

A D Q U A D E C I M U M sic p̄eeditur. Videtur q̄ paupertas spiritus non sit beatitudo respondens do-
no timoris. Timor enim est initium spiritualis uitæ, ut ex* dicitis patet: sed paupertas pertinet ad perfectionem uitæ spiritualis, secundum illud Matt. 19. Si uis perfectus es, uade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. ergo paupertas spiritus non responderet dono timoris.

¶ 2 Præt. In psalm. 18. dicitur. Confige timore tuo carnes meas. Ex quo uidetur, quod ad timorem pertinet carnem reprimere: sed ad repressionem carnis maximè uidetur pertinere beatitudo luctus. ergo beatitudo luctus magis respondet dono timoris, quam in beatitudo paupertatis.

¶ 3 Præt. Donum timoris responderet uituti speci, si-
cut dictum* est: sed speci maxime uidetur responde-
re beatitudo ultima, quæ est: Beati pacifici, quoniam filii Dei uocabuntur. quia, ut dicitur Rom. 5. Gloria mur in spe gloriae filiorum Dei. ergo beatitudo illa magis respondet dono timoris, quam paupertas spi-
ritus.

¶ 4 Præt. supra dictum* est: quod beatitudinibus re-
spondent fructus: sed nihil in fructibus inueniatur re-
spondere dono timoris. ergo etiam neque in beatitu-
dinibus aliquid ei responderet.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in lib. * de ser-
mone Domini in monte. Timor Dei congruit hu-
milibus, de quibus dicitur: Beati pauperes spiritu.

RESPON. Dicendum, quod timori propriè respo-
det paupertas spiritus. Cum enim ad timorem filia-
lem pertinet ad Deo reuerentiam exhibere, & ei sub-
ditum esse, id quod ex huiusmodi subiectō con-
sequitur, pertinet ad bonum timoris. Ex hoc autem

1. 2. q. 70. 4. 3.
mediū 10. 4.
Li. 1. c. gante

F quod aliquis Deo se subiicit, definit que-
so, uel in aliquo alio magnificari, n̄ in De-
n. repugnat perfectæ subiectō ad Deum.
dicitur in Psalm. 19. Hi in curribus, & hi in
autem in nomine Dei nostri in uocabulis.
ex hoc, quod aliquis perfecit timet Deum,
quens est, quod non querat magnificari
superbiā: neq; etiam querat magnificari
ribus bonis, scilicet honoribus, & diuī, ut
utrumq; pertinet ad paupertatem spiritus:
quod paupertas spiritus intelligi potest ut
spiritu inflati & superbi spiritus, ut * Augusti-
nit: uel etiam abiectione temporalium ren-
spiritu, id est, propria uoluntate per iniusti-
tus sancti, ut Ambrosi, & Hieron. expone-

A D P R I M U M ergo dicendum, quod dimi-
tutio sit actus uitritus perfecte, omnes ho-
nes ad perfectionem spiritualis uitæ pertinet.
quidem perfectione principium efficien-
dens ad perfectam spiritualium bonorum per-
fectionem, terrena bona contemnat, firmum
locum habet in donis. Non autem
perfectione in ipsa temporalium bonorum do-
ne, sed hæc est uia ad perfectionem. Timor
filialis, cui responderet beatitudo paupertatis
est cum perfectione sapientia, ut famili-
cum est.

H A D S E C U N D U M dicendum, quod dimi-
nitur subiectō ad Deum, quam faci-
litas, indebita magnificatio hominis uel in
ucl in alijs rebus, quām delectatio extra-
men opponitur timori ex consequenti, quo
reveretur, & ei subditur, non delectat in alio
sed tamen delectatio non pertinet ad ratio-
nem, cui respicit timor, sicut magnificatio
directe beatitudi paupertatis responderet
tituto autem luctus ex consequenti.

A D T E R T I U M dicendum, quod spes
motum ex habitudine ad terminum adquid-
ditur: sed timor importat magis motum ex
habituidinem receitus a termino a quo. Quia
magis beatitudi, quæ est spiritualis perfec-
tio, congrue responderet speci per modum
timi: sed prima beatitudo, quæ est per re-
bus exterioribus impeditibus diuina-
nem, congrue responderet timori.

A D Q U A R T U M dicendum, quod si
bus illa, quæ pertinent ad moderatum in-
stinentiam a rebus temporalibus, uidentur
timoris conuenire, sicut modestia, con-
scia.

QVAESTIO XX.

De uitiis oppositis, in qua-
tuor articulos
diuīsa.

K

E I N D E consideran-
dum est de uitiis oppo-
sitīs. Et primō, de de-
pēratione. Secundō, de deprā-
ptione.

C I N C A primum queruntur
quatuor.

¶ Primō, Vtrum desperatio sit
peccatum.

¶ Secundō, Vtrū possit esse sine
infidelitate.